UNITED STATES HOLOCAUST MEMORIAL MUSEUM

Ukrainian Museum-Archives of Cleveland
Displaced Persons Camp Periodicals Collection

Item in Public Domain or an Orphan Work:

The United States Holocaust Memorial Museum Library respects the copyright and intellectual property rights associated with the materials in its collection. According to the Library's knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work--or if you know who does--please contact the USHMM Library by phone at 202-479-9717, or by email at reference@ushmm.org.

Also available via libraria.ua.

66.-

СВОБОДА НАРОДАМ І ЛЮДИНІ !

ЗА УКРАЇНСЬКУ САМОСТІЙНУ СОБОРНУ ДЕРЖАВУ !

СЛАВА УКРАЇНІ !

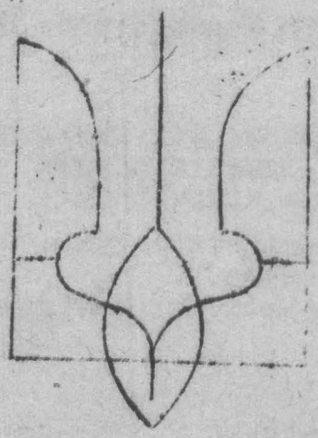

ГЕРОЯМ СЛАВА !

УКРАЇНА ГОВОРИТЬ

Вісті з краю

УКРАЇНСЬКИЙ
Ь....376...
МУЗЕЙ-АРХІВ

СЕРПЕНЬ - ВЕРЕСЕНЬ 1945

БЕРЛІН ВІДЕНЬ

З м і с т :

I. Загальний огляд життя Українського Народу під большевиками.

1. Село: а/ на ОСУЗ
б/ на ЗУЗ
в/ Господарське положення села
г/ Життєва стопа селянина
д/ Санітарні відносини.

2. Місто: загальна характеристика.
3. Положення робітництва.
4. Положення української інтелігенції.
5. Культурні справи.
6. Шкільництво.
7. Церква.
8. Закарпатська Україна.
9. Поляки.

II. Большевики.

1. Загальна характеристика.
2. Большевицькі методи поборювання українського самостійницького руху:
а/ Агентура й провокація,
б/ "Звернення" уряду і партії до бійців УПА,
в/ Облави на села і ліси, і - большевицька пропаганда,
г/ "Стрибки",
д/ Родинна і маєткова відповідальність,
е/ Вивози,
є/ Перепис населення,
ж/ Випадові точки,
з/ Прилюдні катування.

3. Реакція народу на большевицькі провокації.

III. Український самостійницький табор.

1. Загальна характеристика.
2. Українська Повстанська Армія(УПА):
а/ Загальна характеристика,
б/ Озброєння, вишкілування, матеріяльне забезпечення,
в/ Санітарна служба (УЧХ),
г/ Дії УПА:
А/ Зачіпні,
Б/ Оборонні,
В/ Оборонно-зачіпні.

3. Чужа преса й радіо про дії УПА.

IУ. Впали в боротьбі (Шостий список).

ПРАВДА ПРО УКРАЇНУ

I. ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ПІД БОЛЬШЕВИКАМИ.

1 а/ Село на ОСУЗ.

Село на ОСУЗ знаходиться зараз у досить поганому положенні.

По селах на ОСУЗ чоловіків обмаль. Чоловіки від 18 - 55 літ ще в армії. Вже в 1944.р. через брак рук до праці та тяглової сили - оброблено дуже малий відсоток колгоспної землі.- Крім того большевики стягнули зі села майже весь урожай так, що по колгоспних магазинах не остало навіть зерна на т.зв. посівний фонд.- Колгоспники не дістали майже нічого за свої трудодні. Весь харч колгоспника складається з тої дрібки картоплі й буряків, які вродились йому на присадибній ділянці. Не диво, що зимою і на весну 1945.р. на ОСУЗ лютував голод. Багато людей погинуло з голоду. Вигинуло рівнож чимало худоби через брак паші.- Були випадки, що один колгосп ніччю нападав на другий і грабував усі харчові продукти, якщо такі де були.

В цьому 1945 році стан на селах ОСУЗ ще погіршився. Брак тяглової сили та рук до праці тепер ще більший, як попереднього року. По селах осталися тільки діти, старики та жінки.- Подавляюча більшість чоловіків - в армії, а багато колгоспників / чоловіків і жінок/ вигнали большевики до примусової праці при відбудові копалень, фабрик, Дніпрогесу, міст... Не зважаючи на те все, большевики намагалися в цьому році за всяку ціну збільшити посівну площу. Щоб виконати ,накинений партією і урядом план засівів, запряжено до весняних робіт дослівно все, що жило.

Кинено гасло: "Від зорі до зорі на колгоспному лані!" - і це гасло переводилося в життя. Праця на колгоспному лані тривала по 17 /!/ годин на добу. І яка праця! До плуга мусіли впрягатись 2-3 жінки, а четверта йшла за плугом.- При тому харч був дуже поганий і скупий: одна юшка, таки на полі, в т.зв. "працівному таборі", щоб не тратити часу на ходження домів і в поле. За невихід до праці на лані накладано високі кари.

В останньому році на ОСУЗ большевики придумали ще один спосіб використовування селянина. Тому, що колгоспники не в силі відбудувати власними силами зруйнованих війною сел, держава взялася "будувати домики" для колгоспників. Кожний колгоспник мусить сплатити такий домик впродовж кількох літ, але домик не став через те його власністю!

б/ Село на ЗУЗ.

Сьогодні можна говорити про підземні села на ЗУЗ.- Як тільки вдарять на сполох, що йдуть большевики, всі мужчини ховаються до бункрів, підземних сховищ , а на верху остають тільки діти й жінки.- Коли спокійно, життя і праця в селі проходить зовсім нормально.

Село на ЗУЗ зовсім "замкнулося" перед большевиками. Большевицький мітинґ на селі можливий тільки тоді, коли в селі є озброєний відділ большевиків. Учасниками мітинґу є звичайно - голова сільради й декілька старих та бабусь.- Заснувати"Комсомол" по селах Галичини большевикам ніяк не вдасться. До літа 1945.р. пощастило їм заснувати комсомол тільки

в декількох селах Коломийщини, Городенщини й Вороволавщини.- Не вдається большевикам рівно ж організувати по селах "активістів", "десятихатників" і т.п.

в/ Господарське положення села.

Від господарським оглядом село на ЗУЗ стоїть повищо досить добре, хоча збіжеві контингенти, наложені на село большевиками немалі. Контингенти мяса високі й стягають їх"по стахановськи", вже навіть за 1946. - і 1947.рр.

З колгоспами на ЗУЗ большевики повищо не накидаються, бо знають, що це найбільш зненавиджена українськими селянами форма господарства. Згідно з больш. пропагандою, дост засновано в Галичині всього кілька колгоспів. Нпр. в Городенщині 1, в Дрогобиччині 2.

Натомість пропагують большевики дуже сильно т.зв. "громадські господарства", яких метою є спільна праця і взаїмна допомога кількох чи кільканадцять одноосібних господарств, нпр. супрягти і т.п. /До речі, така взаємодопомога , зокрема супряги були і є практиковані по українських селах, зокрема на Підкарпатті,- віддавна і без большевиків/.

Пропоновану большевиками землю лігеншафтів селяни відмовлялися брати, знаючи з досвіду, що в тому можуть сильно попектися. Зрештою для оброблення б. поміщицької землі на селі недостає робочих сил і погноєм. В багатьох випадках большевики примусили людей обробляти ті землі громадою. Але багато землі стоїть облогом.

Село відчуває дошкульний брак товарів першої потреби. Ціни на товари дуже високі. Нпр.:

1 коробка сірників у кооперативі коштує		- 7 карб.
1 літр гоноки по державній ціні	"	200 "
1 камінчик до запальнички в кооп.	"	8 "
пиватно "на паску"	"	20 "
1 муж. костюм на чорному ринку	- 3 000	- 6 000 "
1 пара черевиків	- 1 000	- 1 500 "
1 " чобіт	-	3 000 "
1 кг. хліба у Львові	-	30 карб.
у Києві		100 -150 "
1 кг. мяса у Львові		70 -100 "
у Києві - Харкові		до -500 "
1 кг. мяса, або солонини у Львові		200 -250 "
на ОСУЗ		800 -1 000"
1 кг. тютюну у Львові		700 "

Большевицька податкова система - це один з успішних засобів ожебрання громадян СССР. Податки дуже різноманітні й дуже високі. Кожний громадянин СССР, який закінчив 18 літ життя, мусить платити державі:

а/ воєнний особовий податок	- чоловіки	180 карб.
	- жінки	150 "
б/ кавалерський податок		80 "
в/ замужня жінка в віці понад 22 роки, якщо має менше ніж 3 дітей		60 "
г/ податок від зарплати - найменше		30%
д/ податок від хати,		
с/ податок від коня, корови, і т.д. навіть від кожного вулика бджіл платиться		3 карб.
е/ податок від поля,		
ж/ податок оборотовий /ринковий/ з толкованого державою "чорного ринку" -		30%

т.ж.

Пересічний галицький селянин, що має 5-6 моргів землі, мусить платити державі річно 2 000 - 8 000 карб. податку!

Бюджет СССР на 1945 рік виносить 330 мілярдів карб., з того самі податки від громадян мають дати квоту 60 мілярдів карб.

Т.зв. "державні позики" лежать далі тягарем на громадянах СССР.

В квітні й травні 1945.р. большевики розписали нову, т.зв. "Четверту Воєнну Позику", яку відтак перейменували на "Позику Перемоги". Ця позика була переліміована на 25 мілярдів карб., але вже продовж 10 днів стягнено 26 мілярдів 800 мілюнів карб. З самої України стягнено понад 4 мілярди. Кожний селянин мусів "добровільно" підписати на щонайменше 100 карб. На ЗУЗ, де села збойкотували позику, большевики виловлювали селян при помочі спеціяльних відділів і держали в запеці так довго, поки ті не підписали позики. А в пресі писалося про "радісний підйом", "палкі заяви" і т.д.

Дальшим засобом експуатації селян большевиками є т.зв. норми. Вони бувають різні. Найбільш поширені лісові норми. На село накладають обов'язок нарубати продовж одного місяця і вивезти 1 000 - 1 200 кубометрів дерева. До таких норм, буває, женуть людей зі сел, віддалених від даного лісу на 50 - 100 клм. Про зарплату за цю каторжну роботу не приходиться й говорити. Нпр.- селянин, що через два і пів місяця вивозив своїм конем і возом дерево з лісу, дістав за той час 150 карб. грішми й 50 клг. вівса. Одночасно мусів заплатити податок за коня і віз у квоті ... 150 карб!

На ОСУЗ, де майже немає лісів, селяни мусять відробляти норми при відбудові міст, фабрик, шляхів...

г/ Життєва стопа селянина.

Проте треба ствердити, що життєва стопа селянина на ЗУЗ - бодай під теперішний час - піднеслася. Очевидно, не з"ласки" большевиків. Село зробилося майже вповні самовистарчальним. Селяни самі виробляють для себе шкіри на взуття і кожухи, самі плетуть свитки, ходять у одягах з матеріялів власного виробу і т.д. - Село менше продає харчових продуктів, через те селяни тепер самі більше й краще їдять / пшеничний білий хліб, м'ясо, з коров, безрог, тощо/. Коли потребують грошей, продають по паскових цінах самогон, тютюн і т.п.

/ До речі - до покращання життєвої стопи селянина, сильно причинилася УПА, строгою забороною везти харчі на торг, як рівнож систематичним виловлюванням по селах всяких зайшлих спекулянтів, які в більшості виявилися большевицькими шпигами й провокаторами/.

Трохи гірше представляється справа в горах. М'яса в горах було багато, бо селяни мусіли вивозити чимало худоби через недостачу паші, але хліба й картоплі не вистарчає. Всетаки завдяки плановим закупленням УПА і тут до голоду не допущено. Весною 1945.р. відділи УПА дуже допомогли населенню у весняних роботах своїми кіньми.

Життєва стопа селянина на ОСУЗ є низька і покищо немає можливости її піднести.

д/ Санітарні відносини

д/ Санітарні відносини.

Санітарні відносини на українських землях покищо невідрадні. Перемарш цілої маси різних військ, брак помешкань і т.п. причинилося до великого поширення пошесних недуг, зокрема плямистого й черевного тифу. Тиф лютів і лютіє зокрема в Карпатах, на Підгір'ю, Буковині, далі - на Поділлю, Волині, ОСУЗ. Є підозріння, що большевики пляново поширюють ці пошесті на українських землях.- Смертність серед українського населення велика. Нпр. в деяких селах Станиславівщини й Стрийщини було денно пересічно 10 мерців. З села, де виділено дослі на тиф 400-500, а то й більше душ! Большевицька

влада не зробила досі ніяких серйозних заходів, щоб запобігти цьому вимиранню українського населення. Єдиним попятунком для українських сіл були і є аптики й санітарна опіка відділів УПА. але цього замало.

Відчувається пекуча недостача відповідних ліків.

2. Місто.

Теж українське населення міст до глибини душі ненавидить большевицький режим і пильно прислухується до вісток про очайдушну боротьбу відділів УПА за визволення України.

У Львові українці становлять, як і досі, меншість. Але й число поляків сильно зменшується, бо большевики всіми способами примушують їх виїздити на захід. - На їх місця прибувають масово зі сходу "советські люди", головно москалі. Їх наїздить так багато, що у Львові відчувається страшний брак помешкань. Панівною мовою на вулицях Львова стає поволі мова російська. - Наїхавші до Львова "советські люди" дуже швидко й вигідно влаштовуються, мають знамениті платні, всякі магазини до диспозиції, вдяглися з награбованих матеріялів, беруть хабарі і т.д.

Характеристично, що всі львівські фабрики большевики узалежнили безпосередньо від Москви, від московських трестів, а не українських.

Присутність жидів у Львові не відчувається, хоч вони тут є. Останнім часом жиди стараються видістатися з Сов. Союзу чим далі на захід, бо вже не почуваються безпечно. Протижидівські настрої серед населення СССР дуже зросли.

Міста, зокрема на ВУЗ переповнені большевицькими військовими шпиталями. Опіка над раненими погана. Голодні ранені бійці, не зважаючи на заборону, викрадаються в одному білю на місто, щоб жебрати. Дуже часто на вулицях Львова доходить з того приводу до сварки й бійки між енкаведистами і інвалідами-реконвалесцентами. /Теоретично - інваліди "вітчизняної війни" в СССР є в дуже великій пошані/.

Найбільшою язвою міст є грабункові напади. У більших містах, як Київ, Харків, Львів небезпечно виходити смерком на вулицю, бо обдерут з усього, пустять в одному білю, а то й убють. Грабіжники рекрутуються з б.червоноармійців, жуліків, що наїхали зі сходу, і місцевих злодіїв.

3. Положення робітництва.

Положення робітництва по містах важке. Кожний мусить працювати 12 годин денно, а по праці йти обовязково на мітинґ, агітаційну лекцію, тощо. / Буває, що робітників висилають також в терен, як агітаторів. Нпр. в лютому 1945.р. большевики вислали з Дрогобича групу 40 робітників на села з завданням вести агітацію за поворотом українських повстанців з лісу на ласку уряду й партії. Але тому, що згадана група швидко попала під впливи українських самостійників, большевики стягнули її назад і більш таких спроб не повторювали/.

З зарплати робітників большевики стягають так багато грошей, на всякі "добровільні" оподаткування і позики, що робітникові мало що остається. Нпр. робітник, що заробляє номінально 400-500 карб. в місяць, фактично дістає на руку 90 карб. Деякі робітники на залізниці дістають за місяць праці всього ... 8 карб.

Дуже часто робітників /нпр. на залізниці, або при лісових роботах/ обкрадають безсовісно їхні начальники. Робітникам не виплачують по кілька місяців їхньої зарплати, не роздають приділів горілки чи тютюну, лиш самі те все пропивають. Таких зловживань допускаються звичайно партійці, або сексоти НКВД, так, що окрадені робітники бояться навіть поскаржитися кому-небудь. А "профспілки", до яких мусять всі належати, це властиво установи НКВД.

Міжтим ціни на товари першої потреби дуже високі. Щоб могти прохарчуватися, робітники, згл. їхні жінки, мусять іти на села на спекуляцію, себто - продавати зі себе останню одежу.- Справу утруднюють маси "совєтських людей", що хмарами сунуть зі сходу на захід, де всетаки ще легше прожити. Але большевицька пропаганда звалює перед робітниками всю вину за труднощі прохарчування на ..."бандерівців".

Новим тягарем для робітництва і урядництва по містах - це запроваджені большевиками від грудня 1944 р. т.зв. "недільники", себто безплатна примусова / в теорії "добровільна"/ праця в неділю при відбудові міст, фабрик, шляхів і т.н.

За невихід до праці, або спізнення карають примусовими роботами й ляграми до 8 літ.

4. Положення української інтелігенції.

Положення інтелігенції під большевиками теж незавидне, не зважаючи на її голосно розрекламоване "упривілейовання" партією і урядом. Найбільш "упривілейовані" це професори університету; їх місячна платня сягає номінально 8 000 карб., з чого добрих дві третини з'їдають різні стягнення. Преса не щадить кадила "радянській інтелігенції", її великій ролі в житті народу і т.п.- Все те має на меті заставити інтелігенцію до собачого вислуговування владі, до безвастережної помочі большевикам держати в послусі народні маси. Зрештою української інтелігенції на ВУЗ стало дуже мало, тому большевики наслали сюди маси "інтелігенції" зі сходу. Також на ОСУЗ провідились ряди української інтелігенції; большевики винищують її під замітом співпраці з німцями.

Українську інтелігенцію в Галичині намагаються большевики використати в першу чергу до побоювання ОУН, УПА. На цю тему большевики багато говорили на спеціяльному з'їзді інтелігенції ВУЗ / в грудні 1944 р./ і на великому учительському з'їзді в січні 1945 р. В згаданих з'їздах брали участь представники партії й уряду УРСР - Грачуха, Хрущов, Коротченко, Тичина, Рильський, Остап Вишня, Мануїльський і ін. На учительському з'їзді виступив Мануїльський з довжезною доповіддю на тему "Українсько-німецькі націоналісти - пси Гітлера", за що дістав титул " доктора honoris kausa" Львівського Університету /1/.- З доповідями проти ОУН, УПА і УГВР виступили рівнож проф. Барвінський, академік Михайло Возняк, проф. Ф. Колесса, Крипякевич і інші.- Очевидно на обох з'їздах ухвалено резолюцію - допомогти урядові й партії ліквідувати "українсько-німецьких націоналістів".

На ту ж тему/проти УПА, ОУН, УПА, УГВР/ пишуть у пресі статті - академік М. Возняк, Тичина, Рильський, фейлетоніст Остап Вишня і ін. І західньо-українських дописувачів на згадану тему найбільш нахабно дописуються Ярослав Галан і Росович. При тому характеристично, що пресу з напастями на українських самостійників большевики поширюють тільки на ВУЗ, а на ОСУЗ навіть про них не згадують, щоб не "бунтувати" народу. Нпр. київська " Радянська Україна" має окремі примірники для ВУЗ, а окремі для ОСУЗ,- різницю видно на останній, т.зв."змінній"сторінці.

Большевики заставляють своїх запродаїців з поміж інтелігенції вести також усну пропаганду проти українського революційного руху. Нпр. Рильський їздив в терен Камянки Струмилової, інші письменники в Бібрщину і т.д. з метою "ліквідувати" до решти"бандерівців".

Друга важна тема, завдана большевиками українській інтелігенції - це проповідувана все і всюди "кревна роль" великоруського народу, як "старшого брата" в нерозривному союзі України з Росією. Під сим кутом написана ціла "історія" України Петровського.- З тою метою рівнож хочуть большевики взятися до відтворення історичного поля бою під Полтавою з величезним памятником Петрові І. Вже приготовляють виселення усіх українських сіл з фатальної околиці під Полтавою.- Там має повстати "заповідник"...

Українська інтелігенція бачить наглядно, що большевики запрягають її до злочинної зрадницької роботи проти власного народу, тому намагається чим дуж втікати від громадсько-суспільної роботи, починаючи з чисто фахову працю.

Всі інтелігенти по містах є безупину інтигільовані. Відома річ, що всі сторожі камяниць є агентами НКВД. Вони мусять подавати до НКВД дані про кожнього льокатора, а зокрема про всіх відвідувачів у кам'яниці. Це одна з тайн такого сильного опанування большевиками міст...

5. Культурні справи.

Ділянку культурної праці большевики використовують максимально для пропаганди сильної Росії, російського патріотизму й неподільности СССР. До цеї цілі служать нпр. такі фільми, як: "Петро Великий", "Суворов", цар "Іван Грозний", і т.п., а в театрах драма Корнійчука " В степах України" і інших російських авторів, в перекладі на українську мову, або й в оригіналі. В штуках, що їх тематика зачерпнена з останньої війни, сильно підкреслена роль Москви й спеціяльно Сталіна, як чинника організуючого й керуючого.

Крім театру й кіна в більших містах чинні каварні, бари, нічні льокалі, Зараз большевики влаштовують з різних нагод величаві балі - теоретично - для всіх. Нпр. такий баль відбувається у Львові в Оперному Театрі з нагоди перемоги. Але на забаву можуть дозволити собі тільки большевицькі достойники й різні п'явки народу, бо на таких балях один стіл нпр. коштує до 4 500 карб.

6. Шкільництво.

Школі на ЗУЗ присвячують большевики, як - зрештою - скрізь, дуже багато уваги. Мережа шкіл сильно розгалужена. Працюють школи початкові / 4 і 7 клясові/, десятирічки / є у всіх районових осередках/, різні інститути / технічні, медичні, педагогічні, торговельні, ремісничі, агрономічні/ і врешті - університети. При школах ведеться дуже багато різних вечірніх курсів дошколювання.

Всі ці школи й курси вимагають дуже багато вчительських сил. Як подає большевицька пропаганда, большевики наслали на ЗУЗ / тут треба розуміти Галичину, Волинь, Буковину й Ізмаїльщину/ - аж 30 000 учительських сил. Це в більшості дівчата, українки й руські. Їхні фахові кваліфікації дуже мізерні. Всі комуністки й комсомолки подіставали працю по містах і районних осередках. Решта пішла на села і залишені там майже без ніякої опіки збоку своїх зверхників.

Шкільні інспектори й інструктори з районів та областей бояться показатися одинцем на село. Вони їдуть на інспекції звичайно з цілим відділом енкаведистів. Але тоді вся шкільна молодь розбігається і в школі немає ніякого навчання.

Вся шкільна молодь живе під постійним враженням большевицьких облав і рухів УПА. Дітвора й молодь захоплюється акціями УПА і на них виховується.

Тих учительок, які по наказу большевиків пробують вести навчання в школі й пропаганду поза школою в большевицькому дусі, безпощадно ліквідується.

Зпоміж усіх високих шкіл України сьогодні найбільше значення має Львівський Університет, який є найменше знищений війною. Большевики всіма силами форсують масовий наплив на Львівський університет студентів з цілого Сов. Союзу. Літом 1945 р. в складі студентів львівського університету було вже тільки половина українців. Серед студенства більшість становлять жінки. Чоловіки є хіба на 3. й 4. році. Партійці - так москалі, як і українці, відокремлюються в осібну групу й говорять між собою тільки по-московськи.

Другий університет на ЗУЗ є в Чернівцях.

7. Церква.

Православна церква під большевиками стала звичайною прибудівкою партії. На чолі церкви стоїть формально патріярх Олексій, але фактично всіма церковними справами керує Головна Церковна Рада /Синод/ при уряді СССР. Церковні достойники раз-у-раз складають чи то в пресі чи особисто чолобитню Сталінові й партії. За те большевицька пропаганда хвалить православну церкву за її дуже визначну позитивну ролю у великій вітчизняній війні та за її вірність і відданість партії й урядові. Кремль допомігу московському патріярхові приєднати під свій скипетр православну церкву Румунії і Закарпатської України та робить заходи, щоб підкорити Москві також сербську й болгарську православні церкви.

Грекокатолицькі церкви в Галичині большевики зразу не атакували. НКВД пробувало вправді заангажувати грекокат. священиків до агентурної служби, але без успіху. В листопаді 1944.р. їздила до Москви делегація грекокат.духовенства з ігуменом Климентієм Шептицьким на чолі. Москва вимагала від делегації дійсної співпраці грекокат.церкви з урядом. Не дождавшись відповідного жесту збоку грекокат. духовенства, большевики перейшли до атаки.

В квітні 1945.р. появилася у львівській "Вільній Україні" і київській "Радянській Україні" величезна стаття, підписана Росовичем, п.н. "З хрестом чи з ножем". В статті автор брутально нападає на грекокатолицьку церкву в Галичині, називаючи її протинародньою, та на вищу ієрархію, зокрема на митрополита Андрея Шептицького. Покійному митрополитові стаття закидає капіталізм, намагання стати київським патріярхом, співпрацю з українськими націоналістами і т.п. Подібні закиди робиться всьому загалові грекокат.духовенства. Як доказ автор наводить факт, що в багатьох церквах органи безпеки /НКГБ/ знайшли бандерівські магазини з харчами й зброєю. Автор вимагає від грекокат. духовенства такого самого високого патріотизму і відданости радянській державі, як це виявило православне, а зокрема руське духовенство у "вітчизняній" війні.

Кілька днів після появи згаданої статті , а саме 11, або 12 квітня 1945.р. большевики окружили великими силами забудування катедри св. Юра та митрополичої палати. НКВД перевело скрізь дуже основну ревізію, при чому чимало різних речей вивезено на автомашинах. Після того арештовано всіх грекокатолицьких єпископів, а саме: митрополита Йосифа Сліпого, єпископів Никиту Будку, Степана Чарнецького, Григорія Хомишина, Івана Лятишевського і єпископів перемиських, далі о.Гавриїла Костельника, о.Йосипа Кладочного й інших та всіх працівників консисторії. Одночасно виарештували всіх питомців духовних семінарій у Львові й Станиславові.- Арештованих єпископів вивезено на схід. Кажуть, що єпископ Хомишин в дорозі помер. - Частину арештованих священиків звільнили, між ними оо. Костельника й Кладочного. НКВД пропонувало їм кількакратно митрополичу й єпископську гідності, під умовою, що вони перейдуть на православ'я.- Також від арештованих питомців семінарій большевики вимагали переходу на православ'я під загрозою віддання їх до служби в армію.- Подібний натиск робили большевики на всіх інших грекокат. священиків у цілому краю. Священикам було сказано, що вони тільки тоді дістануть від Облвиконкому /себто - на ділі - від НКВД/ дозвіл на відправу Богослуження в церкві, коли приймуть православя і співпрацюватимуть з органами влади.- Деякі церкви большевики відразу замкнули / на Квітну Неділю/.

Але весь народ і все священство зайняли супроти цеї нагінки однодушну поставу. Ніхто й не думав підписувати заяви про перехід на казьонне православя.

За твердженням поважних людей до арештування українських єпископів причинився сексот і провокатор К о н и к.

Згадані свідки твердять, що на кілька днів перед арештуваннями Коник відвідав усіх єпископів і в довірочних розмовах зобовязав їх до співпраці з українським самостійницьким рухом, м.ін.до дописування у підпільній пресі.

8. Закарпатська Україна.

Большевики зайняли Закарпатську Україну в жовтні 1944.р. У боях послуговувалися м.ін. чеським легіоном, створеним у СССР. В тому легіоні відсоток українців сягав 80 %.

Перший, створений большевиками в Хусті, уряд Закарпатської України був зложений з самих українців. Але вже по кількох днях большевики виарештували всіх членів уряду /Раду/ - свідомих українців та почали переводити арешти українських громадян, зокрема кол. січовиків і активістів з 1938-39 рр. в цілому краю. І.ін. арештовано : Бляйайка, Клочурака, Рая і багато інших. Їх вивезли зразу до тюрми в Самборі. Дальша їхня доля невідома. Невідома теж доля арештованого в Празі о. през. Воловина.

На місце виарештованої Ради большевики створили нову, зложену з комуністів, т.зв. бродівців і фенциківців та інших мадяронів. На чолі цього "уряду" став комуніст Тупяниця, по фаху коминяр. - Комуністична Партія Закарпатської України /КПЗУ/ почала надавати тон всьому життю. Чехів, які зразу поналазили були в адміністрацію, поліцію і т.д., почали швидко усувати. Натомість створено "Народню Дружину", як помічний орган міліції, зложену з працівників місцевих установ та т.зв. "Союз Народньої Безпеки"/СНБ/, що є властиво замаскованим НКВД. - В усіх цих інституціях керівну ролю грають москалі. - Агентурним знаряддям в руках большевиків має бути далі створений ними "Союз Молоді Закарпатської України", себто комсомол.

Зараз після перебрання влади на Закарп. Україні, большевики повели широку пропаганду за прилученням Закарпаття до УРСР. В січні 1945.р. т.зв. Народні Збори в Ужгороді , зложені з ок. 600 делегатів, винесли відповідну ухвалу. Після того почалася акція збирання підписів населення під таке саме домагання.

29.6.1945.р. радіо подало вістку, що Закарпатську Україну прилучено до УРСР на підставі договору між урядами СССР і ЧСР.- З цього приводу большевики влаштували по всіх містах Закарпаття паради. Одночасно виарештували у всіх місцевостях по кільканадцять, а то й кількадесять осіб /в Хусті нпр. 36 -/, які в будьякий спосіб заявилися були проти т а к о г о прилучення.

Також на церковному відтинку большевики швидко прибрали до рук Закарпатську Україну. Почалося від делегації греко-католицького мос-кофільського духовенства з чолобитнею до Москви в січні 1945.р., а скінчилося на прохання православного духовенства до московського патріярха Олексія - вилучити православну церкву Закарп. України зпід юрисдикції софійського архієпископа, а прийняти її під свою "високу" руку. Очевидно це прохання задоволено й незабаром большевики урядово передали всі греко-католицькі церкви в управу кадровим православним священикам. Не переведено цеї акції тільки там, де населення відмовилось змінити насильно обряд. - До червня 1945.р. перейшло на православ'я під примусом 70 місцевих греко-кат. священиків, так, що греко-кат. церкву на Закарп. Україні можна вважати майже зліквідованою.

Через цілий час большевицької окупації на Закарпатті відчувається великий брак товарів першої потреби і харчів. У горах голод. Людей гонять на різні примусові роботи і "норми". Були й облави на чоловіків до Червоної Армії.

Кордон між Закарпаттям і Галичиною сильно укріплений і заблокований. Большевики стараються за всяку ціну перешкодити проникнанню ідей і впливів українського самостійницького руху з Галичини на Закарпаття.

Проводиться сильний русифікаційний курс. Місцева газета "Закарпатська Правда" має більше статтей писаний московською мовою, як українською. Масово кольпортується центральна московська преса.- До шкіл надіслали чимало не-українців, які вчать дітей на московській мові. Московську мову найчастіше чується також в урядах.

9. Поляки.

Поляки на ЗУЗ довгий час вислуговували большевикам в поборюванні українського визвольного руху. Щойно, коли переконалися про справжні пляни большевиків по відношенню до Польщі й польського народу, схаменулися. Поважніші польські круги почали шукати контакту з українськими чинниками, зокрема з ОУН і УПА.

Польські села на ЗУЗ існують далі. В польських селах на Поділлі і у Львівщині діє АК ("Армія Крайова"). Були вже прояви співпраці між УПА й АК. В деяких польських селах кватирували відділи УПА і почувалися там зовсім добре.

Всетаки польська вулиця і сільська голота дальше співпрацює з большевиками проти українців. (Зокрема в Дрогобицькому басейні). Як повідомляють з різних теренів,- серед агентів НКВД, що ходять по українських селах як нібито спекулянти, великий відсоток становлять поляки. - Були далі протиукраїнські виступи польських боївок. В осені 1944 й зимою 45рр. польські боївки на захід від т.зв. Лінії Керзона повели сильний терор проти українського населення,- грабування, вбивання, палення цілих сел,- з метою примусити українців переселитися на схід. Найдужче шалів протиукраїнський терор поляків на Холмщині, Сіняївщині,і Бірчанщині.-Польським терористам помагала большевицька пропаганда. Але висліди цеї акції були мізерні. На схід від лінії Керзона переселилися із західніх українських окраїн відносно мало українців.

Натиск большевиків на поляків у Галичині був далеко слабший, як на українців за лінію Керзона.

Сильніший був натиск большевиків на поляків у Львові й більших містах Галичини. В грудні 1944 р. і січні 1945 р. большевики виарештували в самому Львові понад 5 000 поляків. Великі арештування поляків були теж на провінції.- В березні й квітні 1945 р. большевики знову взивали поляків у Галичині до виїзду на Захід, але більшість відмовилась їхати. Так їх і залишили в спокою.

Загал поляків наставлений проти большевиків, а зорієнтований на еміграційний уряд у Льондоні.і на АК.- В школах були випадки, що учительки польки розганяли при помочі старших учнів і учениць польський комсомол.

II. БОЛЬШЕВИКИ.

1. Загальна характеристика.

В большевицькій верхівці помітне поглиблення морального розкладу. Всюди процвітає підкупство й хабарництво. Хабарам можна викупитися від арештування за спекуляцію, від служби в армії, від примусової праці. У самого начальника паспортного стола можна за 5 000 - 8 000 карб. купити оригінальний паспорт і інші документи на любе прізвище.- Ще яскравішим проявом морального розкладу большевиків - це їхній непоборний нахил до безоглядного ограбовання громадян при кожній нагоді. Грабують і крадуть дослівно всі, від рядовика до начальника, чи то при нагоді облав на сога, чи при вивоженню населення, чи підчас звичайної службової поїздки.

Ні в чому не змінилася, а радше ще більше поглибилася і скріпилася поліційна система большевицького режіму.Сьогодні вже життя в СССР знаходиться під нещадним тиском і контролею НКВД й НКГБ.

2. Большевицькі методи поборювання українського самостійницького руху.

Повертаючись у 1944 р. на Західні Українські Землі, большевики мали заздалегідь виготовлений плян максимального використання їхніх господарських і людських резерв для успішного переведення останньої фази війни.

Але тут вони натрапили на одностайний спротив усього населення ЗУЗ, зорганізованого ОУН і УПА. Про існування українських самостійників вони знали, але такої сили зорганізованости вони аж ніяк не сподівалися. Большевики далеко не доцінювали сил ОУН і УПА. Щойно на ЗУЗ вони переконалися, якого грізного противника мають проти себе. Сьогодні большевики однозгідно признають, що відділи УПА своєю бойовою вартістю перевищають найкращі їхні частини.

Перші "лобові" атаки большевиків на українських самостійників в Галичині в серпні й вересні 1944 р. закінчилися для них невдачею. Большевикам пощастило розбити слабше зорганізовані самооборонні кущі. Жорстокі розправи з населенням не осягнули мети, навпаки, замість стероризувати маси народу, загнали їх масово в ряди УПА, добре зорганізовані й заправлені в боях. - Акції НКВД на ліси, опановані УПАрмією, коштували большевиків дуже дорого і не увінчалися ніяким успіхом.

Вислід серпнево-вересневих акцій був такий, що большевики рішили розплянувати боротьбу проти українського самостійницького руху на ЗУЗ на довшу мету та розробити й примінити в цій боротьбі більш складні та обдумані методи.

Розпочалася затяжна послідовна боротьба двох непримирно ворожих сил,- окупантської московсько-большевицької енкаведівської, і української самостійницької народньо-революційної,- боротьба, яка змінною натугою і змінним щастям ведеться до сьогодні.

Але не зважаючи на ті всесторонні й найбільш вирафіновані методи, большевикам не пощастило до моменту звітування, 1945 р., осягнути не лише вирішальної, але навіть замітної перемоги над українським самостійницьким рухом.

У своїх акціях проти ОУН, УПА й УГВР большевики вжили дотепер таких способів і методів:

а/ Агентура й провокація,
б/ "звернення" уряду й партії до бійців УПА,
в/ облави на села й ліси,
г/ пропаганда в пресі, радіо, на мітінґах,
д/ організування відділів т.зв. "Стрибків" із місцевого населення й колишніх учасників визвольних організацій.
д/ родинна й маєткова відповідальність,
е/ вивози,
ж/ перепис населення,
з/ творення випадових точок,
и/ публичні катування.

В большевицькій практиці всі ці методи є зручно комбіновані й постійно вдосконалювані.

а/ Агентура й провокація.

Большевики намагаються при кожній нагоді звербувати якнайбільше агентів-сексотів-донощиків. Одних вербують за ціну звільнення від служби в армії / на це йшли слабодухи зокрема в час війни з обави перед фронтом/, других - загрозою висилки на каторжні роботи в Донбасі, третіх - загрозою репресій по відношенню до їхніх родин, інших за ціну звільнення з тюрми, і т.п.

Головне завдання енкаведівських сексотів - це слідкування за рухами українських самостійників і негайно повідомляти про помічені речі НКВД. Зокрема усильно намагається НКВД пхнути своїх шпиків у ряди ОУН і УПА з метою вести розвідку, розкладову роботу, а то й завданням - убити командира УПА, чи провідного члена ОУН.

Звербованих шпиків НКВД старається якнайкраще замаскувати. Агенти НКВД приходять у село між людей як "втікачі" з тюрми чи зпід конвою, як урльопники чи дезертири з фронту, або з роботи в Німеччині, як спекулянти, що йдуть на село за харчами і т.п. Зокрема "втікачі" переконують усіх, що мусять "добре ховатися", намагаючись в той спосіб пізнати якнайбільше криїнок у селі.

НКВД хоче мати своїх сексотів усюди: і в бригадах лісових робітників, і на залізниці, і в місті , й на селі,- мусять ними бути фін-агенти й голови сільрад, і сторожі камяниць, і священники, і мужчини ,і жінки ,і дівчата.

Слід замітити, що давня большевицька метода - цькування бідних на багатих,- тепер завела зовсім. Народ тримається добре й солідарно.

Не зважаючи на всі усильні намагання, агентурна сітка НКВД на ЗУЗ раз-у-раз рветься, завдяки вмілій контррозвідці української СБ, так, що НКВД дістає дуже мало матеріялів про дії й пляни ОУН і УПА.

В березні й квітні 1945 р. більшевики вжили ще одного способу законспірування своїх агентів. Нпр. в Бережанщині вони заарештували цілі села, по 600-700 осіб різного віку, держали всіх в районі по 6-7 днів, переслухували, провірювали й випускали. Тут уже, очевидно, тяжче було розібратися, хто з такої маси арештованих людей повернувся в село сексотом НКВД.

В березні 1945 р. НКВД почало організувати на терені Станиславівщини свою агентурну сітку на зразок організаційної сітки ОУН, зі "станичними", "підрайоновими" і "районовими" ... доносщиками. Але СБ відразу розкрила цю штуку і її спаралізувала.

Крім зверболованих агентів і провокаторів зпоміж місцевого населення большевики висилають у терен своїх довірених людей, працівників НКВД й НКГБ, старшин і рядовиків. Вони звичайно маскуються як "дезертири". Дуже багато їх попало в руки СБ і УПА.- Дуже тяжко викрити "спеціялістів", звичайно випробуваних старшин НКВД, яким іноді вдається продістатися в ряди ОУН і УПА. Але і з цим завданням СБ дає собі раду.

Трапляється, що спритному агентові НКВД тощастить попасти на теренові звязки лінії ОУН. Агент іде якийсь час тими звязками, потім зникає, а за кілька днів приїздить НКГБ і ліквідує розконспіровані звязки - Були випадки, що звязковими лініями йшли якийсь час цілі відділи НКВД, яких провадили "страбки" зпоміж місцевого населення, українці, або поляки.- Але ці провокації вдавалися большевикам тільки початково, доки народ не збагнув їхніх методів.

б/ "Звернення " уряду і партії до бійців УПА.

Другим способом розкладу й поборювання ОУН і УПА це т.зв. "Звернення уряду й комуністичної партії Радянської України до всіх підпольних організацій"і.т.п.- В тих зверненнях большевики провокаційно називають українських самостійників " українсько-німецькими націоналістами" і намагаються скинути на них всю вину за облави й переслідування населення.Себе ж намагаються представити дуже ліберальними, мовляв, не хочемо проливати безпотрібно крови (очевидно своєї), даруємо всім вину й кару, хто добровільно до такого то реченця покине ряди УПА і зголоситься до Ч.Армії, зате безпощадно знищимо всіх, хто цього звернення не послухає.

Названі "звернення" разом з відповідним розпорядком Наркома державної безпеки УРСР Рясного до всіх органів НКВД й НКГБ розповсюднюють большевики масово в терені, а одночасно преса й радіо робить великий шум, що - мовляв який те надзвичайно ліберальний і гуманний наш радянський уряд!

Щоб ці звернення мали більший успіх, большевики вибирають собі в кожній области один, або два райони, заблоковують їх масами військ, виловлюють найбільше людей, примушують їх підписувати відповідні заяви, які й використовують потім у пропаганді, мовляв, ось наше звернення має який успіх, пскані бандити добровільно виходять з лісу й повертаються до чесної праці і служби!

Тому, не зважаючи на величезну пропаганду - большевицькі звернення не мають ніякого, або майже ніякого впливу на населення ЗУЗ, на деякий час після кожного звернення слідує чергова збройна акція маси військ НКВД проти українських самостійників-повстанців.

До червня 1945 р. були т р и офіційні звернення уряду й партії до українських самостійників, а саме:

1/ у вересні 1944 р.
2/ у грудні 1944 р.
3/ в половині травня 1945 р.

В цьому третьому зверненні большевики чваняться перемогою над "найбільшою потугою світу - гітлерівською Німеччиною" і перестерігають "горстку підлих наймитів Берліна" перед "гнівом народу". Як останній реченець добровільного зголошення членів УПА до "чесного спокутування" своїх "злочинів" передбачено день 20. липня 1946 р.- При тому підкреслено, що це вже о с т а н н є звернення збоку влади та що після того " всі вороги народу й батьківщини" будуть вже тільки безпощадно нищені.

У відповідь на це звернення весь народ на ЗУЗ почав готовитись до нового, може найтяжчого, бою за своє життя і волю.

п/ Облави на села й ліси і - большевицька пропаганда.

Метою переводжених большевиками облав - це розбити й знищити збройні відділи УПА й ОУН. Облави бувають двох родів:

А/ М а л і облави, переводжені районним НКГБ, НКВД чи воєнкоматом на окремі села з метою
непокоїти населення і держати його в страху перед НКВД,
зловити всипаних людей і взагалі заслгнути язика,
пограбувати село й добре нажертися.

У малій облаві бере участь 100-200 большевиків, озброєних працівників-урядовців і навіть фірманів. Вони намагаються це вночі підійти непомітно до села , окружити його, зліквідувати по-тихо сільську варту, а відтак кидаються на намічені хати, згл. розпочинають страшну стрілянину на сліпо, з метою виполошити налякних людей в сторону лісу обставленого заздалегідь кулеметами. В той спосіб в початках гинуло багато людей від большевицьких куль. Але коли народ збагнув цю енкаведівську тактику, подібні акції большевиків не мали більш ніякого успіху. Люди не бігли до лісу, тільки ховалися до криївок в селі, а тут їх було куди важче знайти.

Також при малих акціях на менші ліси большевикам тільки початково вдавалися такі провокації , як вигукування під лісом комсомолок, мовляв, виходьте хлопці з лісу, я вам їсти принесла,шміраки вже пішли! і т.п.

Б/ В е л и к і облави - це вже широко закроєні акції НКВД проти українських збройних відділів. В них бере участь кілька, або й кілька десять тисяч різних військ НКВД й ЧА. Така облава охоплює одночасно терен одного, або й двох районів, згл. певний більший комплекс лісів чи гір. Кермує такою облавою обласне НКГБ , або спеціяльні командири, присланні з Києва.- Не було ще випадку, щоб НКВД змогло охопити своїми акціями одночасно терен цілої о б л а с т и. На це їм досі не вистарчало сил.

Перебіг великої облави на лісові масиви приблизно такий:

На кілька тижнів перед акцією появляються в терені різні замасковані енкаведівські шпики. Більшість із них з-правила впадає в руки СБ. Але большевики не дуже числяться з людськими втратами. Вони вдоволені, якщо з цілої маси шпиків вернеться до них бодай кількох з потрібними відомостями.

На який тиждень перед акцією большевики починають концентрувати свої відділи у віддалі 10-20 клм довкола передбаченого оперативного терену. Невеликі відділи (100-200 - чоловіків) вступають у ліс з метою спровокувати евент. бій з відділами УПА, щоби в той спосіб викрити наявність, силу й озброєння противника. Відтак ці наскоки устають, большевики підтягають під ліс важкі кулемети, артилерію, танки, а то й літаки. З одному куті терену приготовляють т.зв. "мішок", куди хотіли б загнати, як у пастку, переслідуваного противника.

В означений день спеціяльні пробоєві відділи в силі 1-2 куренів вступають одночасно з усіх сторін (лиш не від сторони "мішка") у ліс, намагаючись увязатись в бій з УПА. Коли в першому й другому дні не наткнулися на противника, тоді починають " прочісувати" ліс. Йдуть розстрільною у віддалі 5-8 кроків один від одного, а по дорозі палять усі забудовання, які де зустрінуть. Така акція триває 5-7 днів. Так проходять ліс за лісом, село за селом...

Великі акції большевиків проти українських повстанців на ЗУЗ були досі такі:

Велика К р е м я н е ц ь к а а к ц і я на Волині в квітні 1944р. Большевики ввели в дію ок. 30 000 війська. Акція закінчилася великим боєм під селом Гурбами. Зі сторони УПА брало в тому бою участь до 5 000 вояків, під командуванням С. Українські відділи пробились крізь вороже кільце, маючи втрати всього ок. 100 чоловік.

Великі сконцентровані акції в листопаді й грудні 1944 р. (після першого звернення большевиків до українських повстанців) у Галичині, а саме:

В днях 1. - 7. листопада 1944 р. на Ч о р н и й Л і с , і від 10. до 15. листопада на Б о л о х і в с ь к и й Л і с у Станиславівщині. Тут большевики ввели в дію 2 дивізії військ. Вони пять днів вганяли по лісі, але не зуміли розбити ні одної сотні УПА. Большевики не виграли ні одного бою, а їхні кривавi втрати були високі.

Одночасно зі згаданими акціями большевиків на великі лісові масиви, ішла ціла низка менших акцій спецвідділів НКВД, НКГБ і ЧА проти окремих груп УПА, осідків деяких осередків ОУН і т.п., майже по всій Галичині,- напр. в Золочівщині, Коломийщині, Львівщині, Тернопільщині, Рогатинщині. Не було майже дня без боїв УПА з НКВД. Відділи УПА виходили майже з кожного бою п е р е м о ж н о. Дуже часто менші відділи УПА перші атакували сильніші большевицькі групи і їх розбивали.

Ці пізньоосінні акції большевиків на ліси й села мали на меті унеможливити відділам УПА приготовитися до зимівлі, розбудувати бази на приміщення харчових магазинів, криївок, майстерень і т.д. Очевидно цеї мети большевики не осягнули.

З цілої низки большевицьких акцій проти українських самостійників пізною осінню 1944 р. на окрему увагу заслуговує акція київського НКГБ на терени Ходорівщини й Бібреччини в грудні 1944 р. На акцію приїхала прямо з Києва спецгрупа НКГБ, знаменито вишкольована, з великим числом спеціяльно вишколених старшин. Їхнім завданням було відшукати "бандерівську типографію". Більш як тиждень товклися енкагабисти по районах :Миколаївському, Стрілиському й Бібрецькому, перевертали "горі коренем" ліси й села, і нічого не знайшли. Тут на них наскочив відділ УПА, розгромив їх грунтовно і "спец-енкагабисти" втекли чим швидше туди, звідки прийшли...

У г р у д н і 1 9 4 4 року большевики перевели величезні облави на терені Миколаївщини, Бібреччини, Ходорівщини й Рогатинщини. Цею акцією були охоплені всі села й ліси на згаданих теренах. Большевики кинули тоді в дію ок. 20 000 війська. Майже в кожному селі кватирувало тоді 150 - 200 большевиків.

Спеціялісти від вишукування криївок провірювали кожну пядь землі, в хатах розвалювали печі, зривали долівки, зі стоділ викидали все збіжжя, розкидали стіжки сіна, соломи і т.д. Багатьох людей тортурами змушували виявляти криївки. Нічого дивного, що досить багато людей впало тоді в енкаведівські руки, або згинули на місці. Впали рівно ж деякі магазини УПА зі зброєю і харчами...

Щоби приневолити найбільше повстанців вийти з лісу і здатися, большевики почали конфіскувати їхні маєтки й виарештовувати їхні родини. Але ці репресії мали вплив тільки на слабші характери, зокрема на тих, які хотіли тільки окритися перед мобілізацією в ЧА і більш нічого. Вони голосилися до большевиків, ті використовували їхні заяви в пропаганді, а відтак відсилали в армію, на фронт. Швидко після того їхні родини почали діставати повідомлення з фронтів про масову загибіль у боях тих слабодухів.(Не за Україну, а за її ката...). Аж тоді всі зрозуміли свою помилку і тим дужче стали горнутися під керму ОУН і УПА.

Облави в Бібреччині тривали до половини січня 1945 р. Цей район був прочищуваний розмірно найосновніше. Далі йшли райони: Новояричівський, Мединицький, Ходорівський, Стрілиський...

Але знищити відділи УПА, ані завдати смертельного удару ОУН большевикам таки не вдалося. В боях з українськими збройними відділами впало тоді понад 500 большевиків, між ними чимало старшин.

В звязку з другим зверненням уряду і партії до українських повстанців (грудень 1944) - в січні й лютому 1945 року мали місце дуже сильні акції большевиків на районах : Бібрецький (у Львівщині), Галицький, Войнилівський і частинно Бурштинський (в Станиславівщині), Підгаєцький (в Тернопільщині) та Мединицький (у Дрогобиччині).

В цих акціях большевикам ішло про примушення на зловлених"людях з лісу" підписів на заявах про "добровільне" зголошення їх на ласку чи неласку уряду, з метою використати ці заяви в пропагандивній акції. Большевицькі газети тоді писали, що - мовляв - "так хочуть і інші "бандерівці" вийти з лісу й повернутися до чесної праці, але кати з СБ їх не пускають!"

Але вся ця провокаційно-пропагандивна акція большевиків не мала ніякого впливу на решту краю.

5. січня 1945 р. большевики розпочали велику облаву на Галицький район у Станиславівщині, про який навіть у Києві знали, що це одна із найсильніших харчових баз області. Акцію розпочали під сіл Блюдники й Стрілиська, які на їх думку були найбільш "бандерівські".

В погромній акції великі прислуги віддали енкаведисти-зрадники українського народу - Дарабан Михайло (бувший сотенний "дон"), далі наймолодший з відомої родини Барановських (б. бухгальтер повітового господарчого) і ще один стрілець, що заломався на тортурах. Спираючись на їхніх зізнаннях, большевики продовж 8. і 9. січня 1945 р. обсадили великими силами (ок. 10 000 війська) цілий Галицький і частину Войнилівського району і розпочали погромну акцію. Тоді впало в бункрах багато людей, одні знищили себе, другі попали в большевицькі руки.- Частина магазинів і криївок були всипані зрадниками.- Слабодухи почали голоситися на ласку.

Облави на Галицький і Войнилівський райони тривали до кінця лютого 1945 року.- Звідсіля великі облави перенеслися за Дністер у район Бурштинський і Букачівецький. Тут рівнож було багато жертв у людях і досить багато "добровільних" зголошень. Найбільше потерпіли села: Мартинів і Цемнів, Колоколин і Підмихайлівці. В цьому час зимових облав згинуло 57 людей, в Підмихайлівцях 14.

Як велику вагу прикладали большевики до справи ліквідації "Бандерівщини" на ЗУЗ, свідчить м.ін. факт, що з початком лютого 1945. р. відвідав Галичину"сам" Микита Хрущов. Він побував у всіх областях Галичини, переїздив через усі терени, охоплені енкаведівськими акціями, виступав до сіл, рад, оглядав школи, брав участь у мітінгах і т.д.- Його постійно охороняв відділ 300 вибраних енкагаевістів.- В селі Довга Войнилівська - Хрущов наказав арештувати секретаря сільради, який на його запит :"Скільки у вас бандерівців?"- відповів:" Я тими справами не інтересуюся".
Облвиконкому в Станиславові Хрущов лаяв обласних достойників - ще досі не зуміли ліквідувати бандерівщини.

Дуже сприятливою обставиною для українських збройних відділів у їхній оборонній боротьбі в часі зимового наступу большевиків була лагідна зима. Це большевиків лютило й вони нераз з досадою мутнували, що - цього року навіть Бог став "бандерівським", бо дав ласкаву пресі відгрожувалися, що й весна не поможе бандерівцям.

В другій половині березня і в квітні 1945 р. большевики розпочали нові великі акції на районах: Бережанський, Підгаєцький, Козівський, Перемишлянський і Рогатинський на Поділлі, а на це ле Підкарпаття від Стрия по Жабе і від Дрогобича на Буковину. Ця остання акція (на Підкарпатті) розпочалася 7. квітня 1945 р. і тривала на Гуцульщині, зокрема в районі Жабя аж до червня 1945 р.

В акції прочищування Карпатських лісів взяло участь 40 000 військ НКВД, а керувало акціями 5 ґенералів.

В цих акціях большевики примінили нові прийоми партизанської війни. В облавах брали участь цілі відділи досвідчених большевицьких партизан (найбільш осмалені " Червона Мітла" і "Рубаха"), спеціялісти від виловлювання криївок, магазинів і бункрів, і спеціяльно вишколені відділи московських комсомольців, т.зв. "сталінських дітей". Все це був елемент надзвичайно спритний, відважний і жорстокий.

Згадані в е л и к і а к ц і ї розпочалися ок. 20. березня 1945 р. на Поділлі - в Бережанщині, Рогатинщині, Львівщині, а на Підкарпатті облави на ліси - Чорний і Болохівський та на ліси в Стрийщині. В той час сильні большевицькі частини обсадили Карпати, щоб не дати відділам УПА можности відступити в недоступні гірські терени. Облава прямувала від Дністра до гір і тривала до кінця березня.- Відтак большевики прикинулись, будьто би акція вже закінчена. Війська стягнулися до міст.- Аж нагло 7. квітня 1945 р. большевики зовсім несподівано вдарили величезними силами вдруге на Чорний Ліс і околицю. У віддалі 3-ох метрів боєць від бійця ішли большевики трьома лініями в напрямі від Карпат до Дністра і ще раз прочісували ліс за лісом. Ця акція тривала три дні. Большевикам пощастило розбити тільки одну сотню УПА з куреня Благого в лісі "Запуст" біля Богородчан.- Всі інші відділи УПА, що перебували в той час у згаданих лісах, зуміли зручно вискочити з окруження.

Після того большевики подалися на Буковину, прочісуючи по дорозі всі ліси, а відтак заатакували з трьох сторін,- від Буковини, від Кут і від Печеніжина - К о с м а ч ч и н у та Ж а б і н щ и н у на Гуцульщині, яку большевики вважали сильним осередком УПА.- Акції на цьому терені були дуже жорстокі, тягнулися аж до літа 1945 р. і остаточні висліди їх ще не відомі. Відомо тільки, що в ході з и м о в и х акцій на цьому терені большевики втратили понад 1 000 чоловік, в тому числі багато офіцерів.

Одночасно зі згаданими великими акціями на Підгірю і в Карпатах, весною 1945 р. большевики проводили численні менші акції на ліси і на села на Поділлі, у Львівщині, Равщині й Сокальщині. Метою цих акцій було не дати населенню і збройним відділам можности викопати по лісах і полях нових криївок, до чого якраз найкраще надається весна, тому, що відтак наростаюча трава дає криївкам природне замаскування.

Всі ці большевицькі акції на весну 1945 р. мали далеко менший успіх, як зимові акції. Большевики зловили підчас цих облав дуже мало людей, а "добровільно" ніхто вже не хотів до них голоситися.

г/ "Стрибки".

В зимових облавах на початку 1945 р. большевики примінили новий спосіб для ліквідації ОУН і УПА. Це були спроби ліквідувати український революційний самостійницький рух при помочі зрадників з поміж українського населення. НКВД почало організувати із зловлених і морально заломаних українців т.зв. "істребітельніе батальйони (отряди)", або коротко "стрибки". На ОСУЗ такі "стрибки" існують віддавна, їхнім завданням є охороняти большевицькі адміністративні органи в районі та винищувати всякі "контидержавні" елементи. Також в Галичині большевики створили в 1944 р. істребітельні отряди", зложені переважно з поляків, але великої користи з них не мали. Тепер же впали на чортівську думку винищувати український нарід руками його власних зрадників, типу Барановського й Дона. Донови навіть доручило НКВД створити цілу сотню "стрибків" до боротьби проти УПА.

Вже з кінцем лютого й на початку березня 1945 р. большевики мали майже в кожному районі зорганізованих від 100 до 200 "стрибків" зпоміж місцевого населення. Це було всяке шумовиння, кол. комсомольці, політичні спекулянти і заломані морально одиниці. Ці відділи "стрибків" стали незабаром найбільш небезпечною загрозою для українських збройних відділів і далися найдужче в знаки українському населенню. Вони знали добре мову місцевого населення, місцеві відносини, людей, їхні псевда, звязки, криївки і т.п., вони найкраще вміли підшитися під "групу УПА", їм найшвидше вдавалися різні найпідліші провокації. Вони найбільш знущалися над населенням підчас погромних акцій, розстрілювали безборонних людей, безсоромно грабували людське добро і взагалі причинювалися всіми способами до бажаного большевиками морального розкладання українського народу. Большевики могли тепер на закиди людей про їхню нелюдську поведінку відповідати: "То не ми, то наші! Вони вчора були наші, а сьогодні дивіть, які! Вони всі такі!"- А одночасно большевицька пропаганда ликувала : Ось, як народ зненавидів бандерівців, власними руками їх ліквідує!

Але і ця чортівська акція большевиків не осягнула мети.- Доцінюючи небезпеку збоку "стрибників", українські революційні чинники почали їх нещадно ліквідувати. Частину з них вибито в боях і засідках, а частина схаменулась і покинула підлу службу. Зараз у кожному районі остало ще по кільканадцять, рідше по кількадесять "стрибків", які повнять партову службу. - Рівнож задержалися ще стрибки в кількох комуністичних селах /напр. в селі Трійця пов. Снятин/.

д/ Родинна і маєткова відповідальність.

В лютім 1945 р. в Станиславівській області большевики почали примінювати до населення т.зв. маєткову відповідальність, себто конфіскувати все майно тих, яких члени родини були в рядах УПА. Заграбоване добро ділили здебільша між собе, а решту віддавали до районових кооператив та відпродували москалям і родинам фронтовиків.- Цим репресивним засобом народ вже не дуже переймається, бо люди стали взагалі привязувати менше ваги до матеріяльних дібр, а зрештою, кожна родина все цінніше добро має добре заховане.

Збірної відповідальности на широку скалю за вбивство одного большевика на селі - большевики досі майже не примінювали. В такому випадку вони обмежуються звичайно до спалення кількох хат та вимордування людей у тому куті села, звідки до них впали стріли. Цілих сел за такі одночинні замахи досі не нищили й не вистрілювали, як це робили німці.

З замітніших погромів невинного населення большевиками слід згадати вимордування 53 людей у селі Б е р л о г и Калуського повіту осінню 1944 р., що мало бути помстою за кількох вбитих большевиків.

е/ Вивози.

Вивозів населення ЗУЗ на схід на широку скалю наразі ще не було. Були тільки вивози для постраху. В вересні 1944 р. большевики забрали до вивозу з багатьох сел по 1 - 2 родині найбільш відомих "бандерівців".- В грудні 1944 р. большевики знов почали забирати до вивозу по кілька родин з кожного села. Мета тих вивозів була територично-пропагандична. Із забраних людей тільки малу частину вивезли на Сибір, згл. до копалень на роботи, а решту держали кілька місяців у лягерах в районних, або обласних містах.

Головною причиною, чому большевики не відважилися на масові депортації населення ЗУЗ,- був їх страх за свій транспорт. Провід українського самостійницького руху у своїй пропаганді до червоносармійців постачив справжнє: ми не бужемо нищити засобів транспорту й шляхів, які служать до постачання Червоній Армії у її боротьбі проти спільного ворога - гітлерівської Німеччини. УПА нищить тільки ті шляхи й мости, якими користується НКВД в своїх злочинних акціях проти українського народу. Щойно тоді, коли б большевики захотіли вивозити масово населення ЗУЗ на схід, тоді УПА вдарить безоглядно й з усією силою по транспорті,- залізниці, мостах, дорогах ...

Це помогло.

є/ Перепис населення.

Для кращої контролі населення і його рухів в терені большевики зарядили в січні 1945 р. загальний перепис людей у віці понад 14 літ. Перепис мав бути закінчений до 15 лютого. Але не зважаючи на те, що цей перепис большевики переводили в ході облав і при помочі великих відділів "переписувачів",- акція ця потерпіла повну невдачу внаслідок спротиву самого населення. До кінця березня 1945 р. втягнено на списки щойно 30% населення ЗУЗ. Напр. села, що нараховували до 2 500 душ, виказували по списках всього 600 - 700 душ. Погрози різних репресій, як напр. погроза вивезення на схід усіх незареєстрованих, як нібито "чужих",- не мали ніякого впливу. Через те большевики мусіли й цю акцію закинути.

ж/ Випадові точки.

Зимою 1944-45 рр. большевики почали подекуди творити т.зв. випадні (опірні) точки, яких метою було перешкоджувати свобідним рухам УПА, зокрема
- вести безперервну розвідку ліса й довколишніх сел,
- контролювати шляхи зі сел до ліса й не допускати довозу харчів до повстанських відділів,
- непокоїти малими акціями повстанців у лісі,
- облавами й наскоками тероризувати населення.

Ці випадні точки були творені звичайно в селах під лісами й були сильно уфортифіковані. На одну таку точку припадало 100 - 300 енкаведистів, замаскованих, як нібито робітники-фахівці по вивозу дерева з лісу...

Випадні точки, отворені зимою, довго не вдержалися. Відділи УПА їх швидко й грунтовно ліквідували. (Рипянка, Збора, Красна - в Карпатах. Підкамінь). - Але в травні 1945 р. большевики почали творити нові випадні точки в Стрийщині, Львівщині і Станиславівщині.

з / Публичні катування.

Підчас великих акцій на Гуцульщині, зокрема в районі Жаба, в квітні й травні 1945 р. большевики примінили ще один, старий істинно московський засіб тероризування населення, а саме - прилюдні катування. В терені, сильно обсадженому військом, на приготовану площу з підвищенням, зганяють народ і приводять на допит зловлених членів ОУН і УПА, а зокрема членів СБ. При допиті катують людину в дикунський спосіб, відрізують ніс, вуха, виколюють очі, здирають шкуру і т.п. Були випадки, що люди, яких примусили дивитися на це огидне видовище - божеволіли...

3. Реакція народу на большевицькі провокації.

Очевидці стверджують дуже відрадне явище, що не зважаючи на широко закроєні погромницькі акції большевиків, народ не дався стероризувати й навіть перед лицем загрози смерти зберігає бойову поставу. Ось факти:

На мітінгу в с. С е л и с ь к а пов. Галич в січні 1945 р. жінки мало не розірвали на куски зрадника "Дона", що взивав народ до послуху большевикам. Присутні енкаведисти ледви його оборонили.

На мітінгу в Д о в г і й В о й н и л і в с ь к і й (Станиславівщина) в лютім 1945 р. присутні голосно лаяли Барановського провокатором, зрадником і т.п. найгіршими словами. Бачучи таку солідарну поставу народа, большевики почали зі сміхом заохочувати людей, кажучи: "Говоріть, говоріть, так йому с. синові, треба!"

Коли Барановський почав на мітінгу вичислити на пальцях (очевидно брехливо), що - мовляв - ось дивіться, курінь Різуна розбитий, курінь Ромка розбитий, сотня Гонти розбита, сотня Бея розбита..., одна старенька бабуня відізвалася півголосом до другої:" Дивіть, дивіть кумо, то наших є аж так багато, дивіть, - вже сьомий палець загнув!"- Народ вибухнув сміхом, а змішаний зрадник перейшов на іншу тему.

III. УКРАЇНСЬКИЙ САМОСТІЙНИЦЬКИЙ ТАБОР.

1. Загальна характеристика.

ОУН, УПА й УГВР є сьогодні рішаючими чинниками на Україні, а зокрема на ЗУЗ. На них орієнтується і їм карно підпорядковується все населення на ЗУЗ, на них всі свої найкращі надії покладає населення ОСУЗ. Вся революційна боротьба на Українських Землях проходить сьогодні під загальним керівництвом УГВР, як признаної народом зверхної влади України.

Український самостійницький табор опановує - поза більшими містами - все життя на ЗУЗ. В багатьох теренах можна було вже говорити про майже "самостійні республіки", куди довгий час не мали доступу ніякі вороги українського народу. Всім життям сел, районів і т.п. керували вміло

станичні, господарчо-фінансові, військові,- зв'язкові, пропагандивні й інші референти, а про контролю і безпеку дбала СБ і інші охоронні відділи.

Не дивно, що багато людей з керівного активу, як рівнож різні крайки й магазини, були розконспіровані перед загалом місцевого населення, а це дало большевикам змогу пронхати подекуди своїх агентів, заглянути глибше в структуру українського самостійницького табору, і в відповідному моменті, власне в часі від грудня 1944 р. до травня 1945 р., завдати Організації Українських Націоналістів доволі важких ударів. В тому часі Організація мала дуже поважні втрати в середньому й нижчому провідному активі, тоді впало чимало членів Окружних, Повітових і Районових Проводів ОУН. Але сама Організація була далеко не розбита, вона швидко переорганізувалася, змінила відповідно методи своєї праці, краще законспірувалася і позбулася слабших елементів. Не зважаючи на шалений натиск всього большевицького апарату,- ОУН, УПА й УГВР далі задержали своє керівне становище на УЗ.

Найбільше праці й найбільш відповідальні завдання має зараз СБ - Служба Безпеки. Люди з СБ, можна сказати вже висспеціялізувалися в своїй роботі - і сьогодні успішно змагаються за перемогу з большевицьким НКВД. Очевидно, що до своєї відповідальної роботи СБ далеко не все має стільки відповідних людей, як має їх НКВД, але в загальному СБ добре вивязується зі своїх великих завдань.

Другою дуже діяльною референтурою під теперішній час є Відділ Пропаганди. Зараз під большевиками виходить більше української самостійницької підпільної преси, як це було за німців. Централя видає друком журнали й часописи "Ідея і Чин", "За Українську Державу", "Повстанець" (для бійців УПА), гумористичний "Перець" і цілу масу різних пропагандивних листівок, відозв і брошур, зокрема до червоноармійців, далі до колгоспників і т.д. Крім того кожний обласний осередок, кожна воєнна округа, а навіть райони, видають багато речей, битих на циклостилі. Матеріялу є так багато, що прямо не вистарчає місця в пресі й виданнях на його використання.- Вся ця преса, всі видання, брошури й листівки, ідуть також на ОСУЗ і є приймані там із захопленням. Невіджалувана є втрата першорядного журналіста - пропагандиста з ОСУЗ сл.п. Позичанюка ("Шугай"), який згинув підчас облави НКВД в селі Юшковичах в Ходорівщині 23. грудня 1944 р.

По терені рейдують постійно працівники окружних, районових і т.п. пропагандивних осередків. Голосною в цілому краю була спеціяльна пропагандивна сотня, зорганізована "Дубенком", яку популярно називали "Ісусовим Войськом", або "Ісусовою Піхотою". Пізніше її розвязали, як трохи непрактичну інституцію).

2. Українська Повстанська Армія /УПА/.

а/ Загальна характеристика.

Не зважаючи на цілорічний скажений натиск большевиків, їм не пощастило не то, що розбити, але навіть надщербити УПА. УПА задержала й розбудувала свої організаційні форми, випрацювала й засвоїла нові методи боротьби з наїзниками, виплекала власні старшинські й підстаршинські кадри, загартувалася у боях і - зросла чисельно. УПА є чисто народньою революційною армією, а головною основою її сили є висока національно-політична свідомість українського населення та ненависть народу до Москви взагалі, а до большевицької системи зокрема.

В такій молодій революційній армії, як нею є УПА є завсіди велике запотребування на старшин і підстаршин. На старшинський корпус УПА складаються зараз - випустники старшинських і підстаршинських шкіл УПА, в яких числі знайшлося чимало студентів Львівського Університету, далі - дуже добрі старшини й підстаршини - колишні члени Ч.Армії, і врешті колишні члени СС-Дивізії "Галичина" й Української Поліції.- Старшинські школи УПА були поставлені під фаховим зглядом досить високо. Вишкільний кадр

старшинських шкіл УПА в деяких випадках перевищає своїм військовим знанням пересічні вишкільні кадри старшинських шкіл регулярних армій.- Опрацьовується рівнож фахові підручники з поодиноких предметів військового знання. Деякі з них є дуже добрі. (Напр. підручник "Партизанка" сотника Березки, далі "Бойовий правильник піхоти", "Теренознавство" і т.п.), але все таки відчувається брак відповідного числа військової літератури.

б/ Озброєння, вишкільне, матеріяльне забезпечення.

Озброєння відділів УПА є різнородне, але добре. Автоматичної зброї мають відділи УПА відносно більше, ніж має її регулярна армія. На озброєння відділів УПА складаються: автоматичні пістолі (большевицькі "фінки" і німецькі М.П.), кріси, гранати, легкі й важкі кулемети та важкі гранатомети. Є й гармати, але їх уживається здебільша тільки для оборони ліса, табору і т.п. Найбільше зброї є походження російського й німецького, менше мадярської і ін. Амуніції до неї є подостатком. Браку зброї не відчувається. Є її доволі не тільки в магазинах УПА, але й у селах. Увесь народ від найменшого до найстаршого, пильно вишбирує зброю й амуніцію на побоєвищах 1944. року.

Умундурування відділів УПА є також різне. На Поділлі майже всі відділи УПА одягнені в німецькі мундури з захоплених в 1944 р. німецьких магазинів, у Карпатах - в мадярські. Про шкіру на взуття і кожухи для бійців дбає господарська референтура, яка розпоряджає власними гарбарнями. Населення постачає для армії полотно на білля, вовну на светери й рукавиці і т.п., а також тютюн з власних плянтацій.

Під оглядом прохарчування УПА стоїть добре. - Харчові контингенти для армії складає населення охоче. Люди дають навіть вище наложеної норми. Харчові продукти зберігаються у магазинах господарської референтури. З них можна знайти все: і товщі, і мясо, і консерви (власного виробу), і "оселедці" (теж власного виробу), і цукор , і муку... Підчас зимових акцій 1944 - 45 рр. деякі магазини впали в руки большевиків. Червоні не могли прямо з дива вийти, коли бачили таку масу харчів: Нпр. в одному пересічному магазині знайшли 160 метрів білої муки й кількадесять метрів законсервованого мяса.- Слід додати, що на заповнення харчових магазинів УПА складаються не тільки контингенти населення, але також большевицькі радгоспи, "заготокоти" і т.п., на які відділи УПА роблять раз-у-раз вдалі наскоки.- Крім того рейдуючі відділи УПА харчуються по селах за рахунок зібраних сільрадою контингентів для большевиків, видаючи голові сільради відповідне поквітування.- Також господарства різних большевицьких вислужників підлягають конфіскаті збоку УПА.

На Різдво і Великдень вояки УПА одержують додатково виготовлені по селах пакунки з харчами й тютюном.- Горілки на "лікарства" в терені подостатком.

в/ Санітарна служба /УЧХ/.

Санітарна служба в УПА спочиває в руках "Українського Червоного Хреста". Цю важливу ділянку праці веде українське жіноцтво. Сітка УЧХ розбудована від гори до найнижчої клітини, якою є станиця. Завданням УЧХ є нести санітарну поміч і опіку раненим і хворим бійцям УПА та взагалі членам українського революційного руху. З цею метою УЧХ розбудовує і удержує:

а/ санітарні точки в місцях більшого скупчення відділів УПА,
б/ шпиталі для ранених і хворих (бодай на кожний повіт),
в/ магазини ліків і санітарного приладдя,
г/ вишкільні курси санітарок та мед-сестер.

Праця працівників УЧХ, а зокрема праця медичного персоналу в терені трудна й неменш небезпечна, ніж перебування у відділах. Але українські жінки й дівчата радо й з посвятою виконують свої відповідальні завдання, не зважаючи на поважні втрати серед медичного й санітарного персоналу.

Очевидно, що весь санітарний персонал є озброєний, так, як інші відділи УПА.

З краю, а зокрема в рядах УПА, відчувається брак лікарів. Начал праці великий, а рук мало. Кілька лікарів УПА вже згинуло в боях, а доповнення на їх місце немає.

Г/ ДІЇ УПА.

Дії УПА можна поділити на :
а/ зачіпні,
б/ оборонні,
в/ оборонно-зачіпні.

а/ Найбільше з а ч і п н и х акцій переводили відділи УПА літом і осінню 1944.р. Метою цих акцій було недопустити до швидкого закріплення большевиків у терені, зокрема не дати їм можности розбудувати адміністративний апарат та перевести мобілізацію населення в ряди ЧА, зорганізувати сітку сексотів і т.д.

Форми цих акцій були такі:

1/ Н а с к о к и відділів УПА на районні центри большевицької адміністрації. Відділи УПА розбивали вже зорганізовану большевицьку адміністрацію, зокрема нищили военкомати, НКВД й НКГБ, забирали, або палили всі архіви й документи, ліквідували партійців і інших ворогів народу. Через такі наскоки большевики перебували в постійній тривозі, а населення даного району мало на який місяць, або й більше, спокій.

На ЗУЗ майже немає таких районних осередків, які не були б бодай раз спановане й знищені відділами УПА. Деякі були знищені 3 й 4 рази, напр. Стрілиська, Болшівці, Богородчани, Лисець і ін.

1. квітня 1945.р. невеликий відділ УПА нечайним наскоком зайняв районове містечко Стрілиська Нові (Бібреччина), користаючи з того, що вся большевицька залога пішла на облогу на село Берташівці. Українські повстанці звільнили всіх ув'язнених людей, призначених до вивозу, розбили жіночу тюрму, знищили чимало актів у різних районових установах і вбили м.ін. 4. працівників НКВД.

2/ З а с і д к и невеликих відділів УПА на шляхах з метою спаралізувати рух погромних груп большевиків у терені. З той спосіб літом і осінню 1944.р. розгромлено чимало ворожих колон і здобуто зброю.

З весною 1945.р. засідки відділів УПА на большевиків на всьому просторі ЗУЗ і наскоки на центри большевицької адміністрації посилилися.

26. березня 1945.р. між селом Воскресівці-Підмихайлівці в Рогатинщині вбито з засідки ок. 50 большевиків.

З перших днях квітня 1945.р. під селом Колоколин (р-н Рогатин) вбито з засідки 56 большевиків, між ними заступника обласного слідчого (майора) НКГБ та 6 інших старшин. Власні втрати УПА - 6 чоловік, між ними четовий.

Третю засідку на тому ж районі і в тому ж часі зроблено на шосі Рогатин - Львів, коло села Руда. З бою, що вилізався, вбито ок. 40 большевиків і взято в полон кільканадцять "стрибків" і політруків.

З половині квітня 1945.р. між селами Верхня і Гуменів (Галичина) вбито з засідки понад 30 большевиків, між ними обласного секретаря комсомолу, а 16 взято в полон. Решта большевицького відділу розбіглася.

3/ Р е й д и відділів УПА по терені. Рейдів було дуже багато. На Волині й в Галичині рейди відбуваються постійно. Їхнім завданням є :

а/ нищити по дорозі малі большевицькі відділи, большевицьку адміністрацію і сексотів,

б/ зв'язувати й держати в постійному шаху большевицькі [illegible] в районних центрах, не дозволяючи їм виїздити на погромні акції в терен,

в/ відвертати увагу большевиків від осередків УПА, змушуючи їх іти в погоню за рейдуючими відділами,

г/ вести посилену самостійницьку пропаганду серед населення України, показуючи народові наглядно власну українську збройну силу, влаштовуючи мітінґи, поширюючи самостійницьку літературу, тощо.

Із важніших рейдів відділів УПА треба згадати насамперед 12 рейдів на ОСУЗ, з них два великі аж до Дніпра біля Києва.- Перші рейди ішли здебільшого Припяті в часі, коли на ЗУЗ стояли ще фронти. Вони відбувалися в умовинах безперервних боїв з большевиками.- Інші рейди пролягали в Житомирщину, Вінниччину й сусідні терени. Останній більший рейд на ОСУЗ досягнув Слобожанських лісів, звідкілля після великих боїв з військами НКВД завернув на захід.

Згадані рейди відбувалися під кінець 1944.р.

Із рейдів УПА на ЗУЗ замітні рейди з Галичини на Буковину, та один рейд з Лемківщини на Закарпатську Україну аж під Ужгород (лютий - березень 1945 р.).

Зимою 1944 - 45. рр. один рейдуючий відділ захопив був на кілька днів Скнилів під самим Львовом.

З травні 1945.р. вимашерували відділи УПА з Тернопільщини в рейд на схід у Кам'янець Подільську Область. Інші курені рушили походом через Підкарпаття на захід до т.зв. "Лінії Керзона".

б/ Оборонні бої.

Відділи УПА з засади стараються уникати великих затяжних боїв з військами НКВД, які вперто намагаються нав'язати українським повстанцям винищувальний бій тоді, коли мають величезну чисельну й технічну перевагу. Все-таки підчас великих облав на лісі, коли большевикам часом пощастило окружити великими силами відділи УПА, доходило до більших боїв оборонного характеру. Найбільше таких боїв на ЗУЗ було пізною осінню 1944.р. і зимою 1944/45 р.

Важніші бої:

Бій під Лопушною у Золочівщині. Большевики кинули в цей бій ок.2 полки піхоти, артилерію і танки. Збоку УПА взяли участь у бою 3 курені під проводом командира Тернопільської Воєнної Округи. Бій тривав цілий день, всі наступи большевиків кривавo відбито, а ніччю відділи УПА з цілим майном і раненими вийшли з окруження.

Великі оборонні бої в Чорному й Белехівському лісі (Станиславівщина) в листопаді 1944.р. Тут большевики ввели в дію 2 дивізії військ (ок. 15 000 бійців), але відділи УПА маневрували так зручно у добре знаному їм терені, що большевикам не пощастило розбити ні одної сотні УПА, коли не рахувати табору куріня Гамалії, де впав у бою курінний Гамалія, 4 членів СБ і декількох стрільців. Большевики не виграли тут ні одного бою і мали втрати ок.200 убитих. Відділи УПА здобули тоді м.ін. 7 кулеметів (Максима й Дехтярова) та багато іншої зброї та амуніції.

Оборонні бої в Рогатинщині в грудні 1944.р.

В великому цілоденному бою в лісах на північ від Рогатина большевики йшли величезними силами 8 разів в атаку на становища українських відділів, але за кожним разом мусіли відступити з великими втратами.- В тому бою впало понад 250 большевиків, між ними їхній командуючий ґенерал Фйодоров. Замішання, яке тоді повстало серед енкаведівських військ, наші відділи зручно використали й майже непомітно вийшли з окруження. Власні втрати 36 чоловік, між ними курінний Максим.

Зимою 1944/45 р. найбільше оборонних боїв мали відділи УПА в Карпатах,- на Гуцульщині і Буковині. На цих теренах (зокрема в околиці Берези- Жабє) УПА створила була майже незалежну "республіку". Большевики не могли туди вдертися продовж цілих 4 місяців. Сконцентровані на тому терені курені УПА відбивали всі наступи большевиків з кривавими для них втратами. Напр. в одному тільки бою в лютому 1945.р. впало понад 300 большевиків.

Під кінець січня 1945.р. в селі Корчівка р-он Журавно большевики заатакували великими силами при піддержці 4 танків і 6 літаків українські самооборонні відділи й боївки. Українські відділи з боєм відступити. Власні втрати - 38 убитих на полі з танків і літаків.

16. лютого 1945.р. в селі Гербуртів (Рогатинщина) прийшло до великого цілоденного бою між відділами УПА і большевицькими частинами з трьох районів (Рогатин, Бурштин, Букачівці). Большевиків грунтовно розгромлено. На побоєвищі нараховано 69 большевицьких трупів. Здобуто чимало зброї й амуніції. Власні втрати 5 убитих, 3 ранених.

Багато оборонних боїв було зведено в часі масових акцій НКВД в березні-квітні 1945.р.

в/ Оборонно - зачіпні бої -

це один із способів партизанської боротьби, який дає слабшій чисельно стороні можливість перебрати ініціятиву в свої руки та вийти ціло, або з незначними втратами зі скрутного становища. До цього рода акцій належать:

1. Н а с к о к и на большевицькі опірні пункти т.зв. точки.

6. січня 1945.р. на самий Свят Вечір курінь УПА під проводом Різуна вдарив на сильну випадну точку НКВД в Рипянці коло Чорного ліса (Станиславівщина). Бій тривав від год. 10.вечір до год. 3. над раном. Випадну точку зліквідовано. Вбито ок. 120 большевиків, невелика решта в одному біллю втікала аж до Калуша.

Під кінець лютого й на початку березня 1945.р. один курінь УПА зліквідував большевицькі випадні точки у Зборі і Красній біля Болохівського ліса (Станиславівщина). З випадної точки в Вістовій перелякані большевики втекли самі.

30. березня 1945.р. зліквідовано випадну енкаведівську точку на замку в Підкамені (Золочівщина), в той час, як большевики виїхали на акцію на села. Всі енкаведівські архіви забрано, а замок спалено.

2. Відтяжуючі наскоки й акції окремих відділів УПА для відтягнення большевиків від сильно загрожених осередків ОУН і УПА.

3. Прориванні маневрові бої з метою вийти із ворожого кільця. Такі акції вимагають великої холоднокровности, відваги й строгої карности так серед стрілецтва, як і серед командного складу.

Зразком такого маневрово-природнього бою була акція командира Чорного Ліса - Різуна підчас великої облави большевиків у листопаді 1944.р. Він, зібравши всі відділи УПА до купи, водив большевиків цілий день "за ніс" по лісі, а в ночі обманувши большевиків величезними "таборовими " вогнищами, перекрався з усім військом на їхні зади. Большевики не зміркували підступу і ще три дні шукали по лісі "бандерівців", а коли перемучені й перемоклі большевики по закінченій акції виходили з лісу, відділи УПА, що за той час добре відпочили в укриттю, почали їх із засідок шарпати й бити. В тій акції впало ок. 200 большевиків. Власні втрати УПА - 9 чоловік.

Підчас большевицьких облав на ліси на північ від Рогатина, відділам УПА вдалося зручним маневруванням напустити одних большевиків на других. Бій між самими большевиками тривав майже пів дня, а за той час відділи УПА вийшли незамітно з окруження.

Але не завсіди вдається відділам УПА вийти з окруження таким дешевим способом. Підчас великих большевицьких акцій на ліси Підкарпаття в березні - квітні 1945.р., коли большевики прочісували ліси трьома дуже густими лініями, окружені відділи УПА мусіли йти очайдушно на пробій. До тої цілі цілий відділ уставлявся клином, замаскувався у кущах і ждав, поки большевицька розстрільна не наблизиться до критичного місця на кілька кроків. У відповідному моменті відділ УПА вдарив несподівано сильним вогнем з усієї автоматичної зброї по большевиках, ліквідував ворожу лінію на просторі 100 і більше метрів і пробоєм продирався крізь прогалину

глибоко на зади ворога і там його далі громив, підтягуючи ще й інші оточені українські відділи. В згаданих випадках большевикам щастило вповні окружити тільки 1 курінь в лісі - Запуст під Богородчанами. В бо впало тоді ок. 50 українських повстанців, між ними курінний Благий, ро та пробилася крізь вороже кільце.

У критичних моментах окремі бійці й командири УПА виявляють велич незну посвяту й браву. Напр. підчас великих облав на Вібреччину в грудні 1944.р. старий повстанець Назар завдяки своїй холоднокровності зліквідував вогнем з автоматичної пістолі відділ 20 большевиків, що вирвався на подвіря їхньої квартири і врятував друзів і господарів хати.

З селі Сушів у Ходорівщині в грудні 1944.р. п'ятьох стрільців УПА через 2 години вели бій з великою силою большевиків і в такий спосіб дали можливість врятуватися іншим друзям і своєму командирови.

Подібних прикладів геройства й посвяти є дуже багато. Бійці й командири УПА живими в руки ворогів не здаються. Ранені українські повстанці волять добити себе з пістолі, або розірвати гранатою, чим здатися большевикам.

3. Чужа преса й радіо про дії УПА.

Нижче передаємо дослівний переклад одного комунікату в німецькій мові п.н. " Боротьба УПА в радіевих звідомленнях".

"Останнім часом у закордонній пресі (м.ін. в шведській і англійській) та в закордонному радіо появилися кількакратно вістки про боротьбу Української Повстанської Армії (УПА), яка створилася 1942.р. шляхом зєдинення поодиноких українських військових самооборонних організацій в боротьбі проти німецького диктаторського режиму в Україні і яка й тепер серед змінених обставин продовжує свою боротьбу за суверенність і самостійність Української Держави.

З останніх днів походять оці вістки:

1. Московське радіо подало ок. 22.XI.(докладної дати не можна було на жаль устійнити) в своєму звідомленні про процес проти польських політиків у Москві таке:

Один з обвинувачених зізнав, що він прибув до Польщі як курієр з доручення польського Головнокомандуючого Закордоном ген. Бур-Коморовського , який в серпні 1944.р. керував повстанням проти німців у Варшаві, щоб нібито вести переговори з Головою Польського Комітету в Люблині Є. Осубкою-Моравським (який тепер став Головою Польського Тимчасового Правління), а на ділі з завданням передати Штабові Польської Армії Крайової (АК) наказ ген. Бур-Коморовського, негайно вступити в переговори зі Штабом Української Повстанської Армії (УПА) з метою заключити з нею союз для спільних дій проти Сов. Росії.

2. Лондонська радіопосильня подала 6.XII.45. в год. 23,15 у своїй вечірній авдиції на польській мові наступне звідомлення :

Від ряду днів Червона Армія стоїть у кривавих і дуже багатих на втрати для неї боях з Українською Повстанською Армією (УПА), яка останнім часом скріпила свою бойову діяльність і акцію відпору проти комуністичного режиму.

3. За непровіненими ще вістками підпольна радіопосильня УПА ,яка підчас німецької окупації в Україні в роках 1942 - 43 розвивала на филі 42 м. жару пропагандивну й інформативну діяльність в українській, англійській, французькій і російській мовах - мала тепер знову розпочати свої правильні радіопередачі. До того часу її передачі були неперіодичні.

а/ Звідомлення цеї підпольної української національної"радіопосильні УПА" - мають бути подавані на хвилях 41, або 42 м. в 23,15 год.

б/ Крім того твердять, що радіопосильня УПА подає свої передачі в год. 23,05 на хвилях між 450 - 550 м. , а також, що

в/ подає свої вісті на хвилях київської радіостанції (1 200,5 м.) о год. 2. ранку.

Вище подані пори дня раховані за середньо-европейським часом.

Дня 11. липня 1945.р.

IV. ВПАЛІ В БОЮ.

Черговий (шостий) список українських самостійників, що впали в боротьбі з окупантами України. Обіймає 71 прізвищ, згл. псевд.

СИЛЬВЕСТЕР ЗАТОЛКАЛЮК, пс. "ПТАШКА" Командант Воєнної Округи УПА на Волині, один з найактивніших членів ОУН на ПЗУЗ - згинув у боротьбі з німецькими наїзниками 26. лютня 1944.р.

ФЕДІР ПАПІДОХА, нар. 1908.р. в Бандрові пов. Устрики Дол. - згинув від німецької кулі підчас облави в лютім 1944.р.

"ГРІЗНИЙ" "ТАРАС" "ТУР" - українські самостійники з с. Волчківці пов. Заболотів (Коломийщина)- згинули в боротьбі з польськими "істребітелями" на большевицькій службі дня 7. квітня 1944.р. Тоді ж попав у ворожі руки важко ранений друг "КУЗЬМА".

ПЕТРО ПУЛКА, пс. "АНДРІЙ", Організаційний Референт КП Юнацтва ЗУЗ, впав у рукопашнім бою з німецькими окупантами у Львові при вул. Стрийській - дня 4. березня 1944.р.

ЯРОСЛАВ ГРИГОРЧУК, студент політехніки, згинув від куль польських шовіністів на енкаведіївській службі в селі Воскресівцях пов. Снятин дня 1. травня 1944.р.

ЛОНГИН ШТАНЬКИЙ, пс. "ОСТЯК" с. референт військової підготовки при КП Юнацтва ЗУЗ,- згинув розстріляний гештапом у Львові дня 25. травня 1944.р.

ДМИТРО КОРЕНЯЦЬ, пс. "ШТЕЛЛЕР", довголітний визначний член ОУН, кол. політв'язень польських і німецьких тюрм, згинув на Волині в бою з большевиками в липні 1944.р.

"БУРЛ" - "ТОКАР" - провідник повітової самооборонної боївки - і "ЗНАМЕНИТА МАГДА" - член боївки ОУН
згинули в боротьбі з енкаведистами і польськими "істребітелями" підчас погрому села Грабівця пов. Надвірна - дня 29. серпня 1944.р.

"ВОВК" - станичний ОУН села Грабовець пов. Надвірна, згинув закатований польськими міліціянтами-енкаведистами в Цуцилові дня 29. серпня 1944.р.

БОДНАРЕНКО, голова сільської управи в Грабівці, пов. Надвірна, український самостійник, згинув мученичою смертю з рук большевицько-польських бандитів підчас дикого погрому села - в дні 29. серпня 1944.р. (тоді ж замордували погромники понад 90 українців, мешканців Грабівця).

РОСТИСЛАВ ЛОЛОШИН, пс. "ПАЛЛЕНКО", родом з Волині, довголітний провідний член ОУН згинув у бою з большевиками підчас переходу фронту в лісах коло Гайв Вижних у Дрогобиччині в серпні 1944.р.

"ГАМАЛІЯ" - поручник, командир одного з курінів УПА, згинув у бою з енкаведистами підчас облави на Чорний Ліс під кінець серпня 1944.р.

БОДНАРЕНКО, "ГАМАЛІЯ", сотник УПА-Захід, згинув у бою з енкаведистами коло с. Жворова в Долинщині у вересні 1944.р.

1. вересня 1944.р. енкаведіївські погромники розстріляли в с. Чорнолісці пов. Станиславів оцих 6 українців:

ВАСИЛЬ ЛАВРУК, ГРИГОРІЙ СЛОБОДЯН,
ГРИГОРІЙ ЛАВРУК, ВАСИЛЬ ДУДЧАК,
ІВАН ПЕТРІВ, учитель ГАВРОШ МЕЛЬНИК.

"МОРОЗЕНКО", районовий військовик ОУН, ранений енкаведистами підчас облави в с. Забереже пов. Станиславів дня 6. вересня 1944.р., розірвав себе гранатою, щоб не попасти в руки ворогів. З ним згинув ще один ранений бойовик. Їхні останні слова були :"Друзі прощайте! Слава Україні!"

ТЕОДОЗІЯ ФІДКОВСЬКА, літ 20, станична господарча ОУН в с. Тисьменичани, пов.Станиславів, згинула припадково при ліквідації німецько-большевицького агента дня 17. вересня 1944.р.

ОРЕСТ ХЕМІЙ, член юнацтва ОУН, нар. 1925.р. в Томашівцях пов. Калуш, згинув замордований по зверськи польськими душогубами на енкаведівській службі дня 20. вересня 1944.р. Того ж дня згинув з рук тих самих бандитів український громадянин з Долпотова

ІВАН ГАНУЩАК

"СОКИРА" - член самооборонної боївки в Калущині, згинув у бою з енкаведистами в Тужилові пов. Калуш дня 21. вересня 1944.р.

"ЗАРЕВИЧ", "БАР"- окружний провідник ОУН Тоймаччини, згинув у запеклому бою відділу УПА з большевиками над Дністром у Тоймаччині дня 24. вересня 1944.р.

ВАСИЛЬ ГУСАК
БОГДАН ГРІНЧУК
з с. Гринівки пов. Станиславів, згинув від енкаведівських куль підчас облави дня 27. вересня 1944.р.

ВОЛОДИМИР САВКА
МИХАЙЛО СВЕРИДА
МИРОН ФЕДОШКА
згинули з рук енкаведистів підчас облави в с. Середне пов.Калуш дня 28. вересня 1944.р.

"ДОН", лікар УПА - Захід, згинув у боротьбі з большевиками в Болехівщині в вересні 1944.р.

"СОШКО"
"КРЮЬ"
українські самостійники, поліцисти, згинули від тортур і куль большевицьких партизан на Словаччині біля Баньської Бистриці в жовтні 1944.р. Тоді ж був важко ранений поліцист СОШКО.

СТЕПАН НОВИЦЬКИЙ, псевда: "СПЕЦ", "СТЕП", "ВАДИМ" - член К.В.Ш.,згинув у боях з большевиками в Равщині осінню 1944.р.

"СЕРГІЙ",- згинув у Золочівщині осінню 1944.р.

ВАСИЛЬ ТУРКОВСЬКИЙ, пс. "ПАВЛО"
ГАЛІЬ Т.,пс."СКАЛЮК"."ЧОРНОБІЛЬ"
МИРОСЛАВ ГОЛОЯД, з Тернопільщини
довголітні провідні члени ОУН - згинули в боях з енкаведистами підчас облави на Чорний Ліс в Станиславівщині 1. листопада 1944.р.

ОСТАП ЛИЦЯ, пс. "ЯРЕМА", родом з Яворівщини,сотник УПА, поляг у бою з більшовиками підчас облави на ліси у Красній пов.Калуш у листопаді 1944.р.

"КОЗАК", член штабу З.О. ІУ., поляг у тому ж бою.

КОСТЬ ЦМОЛЬ, пс. "МОДЕСТ", "ЮРА"

ПОЗИЧАНЮК - "ПУГАЙ" - родом з ОСУЗ, член УГВР, поет, пропагандист.

"ВСЕВОЛОД"

Б. БІЛЬШИНСЬКИЙ,-"ОРЕЛ"
"ЛАЦЬКО"
визначні провідні члени ОУН і українського самостійницького руху,згинули в боях з енкаведистами підчас облави у селі Юшковичах пов. Ходорів дня 23. грудня 1944.р.

[illegible] ДУТЬ, пс. "ОСТАП", шеф СБ Перемиської Области,поляг у бою в [illegible] 1944.р.

[illegible],курінний УПА,командир куріня "СІРОМАНЦІВ",згинув у бою з де[illegible] переважаючими большевицькими військами в лісах коло Месної [illegible] в грудні 1944.р.Тоді ж впало 37 бійців і підстаршин УПА.

"КОНИК", поручник військ УПА, командир I. сотні Старшинської Школи, впав у бою в Золочівщині в грудні 1944.р.

"ЗОРОН", повітовий військовий референт ОУН Галицького Повіту, згинув у бою з енкаведистами в селі Блощники на Різдво 1945.р.(Розірвав сам себе гранатою, щоб не попасти живим у руки НКВД).

"СІРКО", повітовий господарський референт ОУН Галицького повіту, згинув у бою з большевиками на Різдво 1945.р.- Разом з ним згинув його брат і ще декількох друзів.
(Тоді ж згинуло в бою багато членів ОУН, між ними кількох підрайонових провідників і членів підрайонових Проводів.-
Повітовий Провідник ОУН "ДОЗБУШ" був важко ранений).

НІНА ГАЛИЦЬКА, пс. "МОТРЯ", Провідниця ОУН Буковини, отруїлася в большевицькій тюрмі зимою (на початку) 1945.р.

"МОТРУБ", курінний УПА, б.майор Червоної армії, родом з ОУЗ, командир куріня "Сіроманців", згинув у бою з большевиками підчас здобування районового центра Стрілиська Нові.

хор. "ЧЕРНИК", сотенний командир сотні УПА "Дружинників", поляг у бою в селі Тлзів у січні 1945.р.

сотн. "СТЕПОВИЙ", родом з ОСУЗ, командир куріня УПА на Гуцульщині, дуже добрий військовий теоретик, згинув у боях з большевиками зимою (на початку) 1945.р.

ФОЛЬМАН - "БУГЛЯР", лікар УПА, поляг у бою з большевиками в Калущині в лютім 1945.р.

ТАРНАВСЬКА, лікар УПА, згинула в бою з большевиками.

"КОРНІЙ", районовий Провідник ОУН Войнилівського району (Калущина), згинув у бою з енкаведистами в селі Дуброва в лютім 1945.р.
- Разом з ним впало ще 5 друзів.

Др. ЯРОМИР ОЛЕСНИЦЬКИЙ, пс. "ЯРИЙ", лікар УПА у Бережанській окрузі, поляг у бою з большевиками підчас облави у березні 1945.р.

НІНА ПЛАТКІВ, нар. 1921.р. у Львові, член ОУН, політвязень німецьких тюрм, зв'язкова в Краю і на Еміграції, згинула на стійці, виконуючи свої важкі обов'язки підчас бомбардування Відня в половині березня 1945.р.

Хор. "КОЛЧАК", командир відтинка УПА при ЗО ІУ., поляг у бою в Брині Галицького р-ну дня 7. квітня 1945.р.

"БЛАГИЙ", курінний УПА
"ЗЕРШНИК", сотенний УПА
згинули в бою з військами НКВД в лісі "Запуст біля Богородчан в Карпатах в першій половині квітня 1945.р.Тоді ж упало ок.50 бійців сотні Зершника...

сотн. ЛІСОВИЙ,родом з ОСУЗ, командир одного з курінів УПА на Гуцульщині,

пор. "ЧМЕЛИК", інструктор I-ої і II-ої старшинської школи в Карпатах згинули в боях з большевиками на Гуцульщині в квітні 1945.р.

Др. ЮРІЙ ЛИПА, визначний публіцист і письменник, лікар УПА, згинув геройською смертю в бою з большевиками.

- - -